
Informační list

K očkování proti COVID-19 (Corona Virus Disease 2019)

Stav k 21.1.2021 (Tento informační list bude průběžně aktualizován)

Co je COVID-19?

Koronaviry jsou viry známé desítky let. Od přelomu let 2019/2020 cirkuluje celosvětově nový koronavirus, SARS-Coronavirus-2 (SARS-CoV-2), který je vyvolavatelem onemocnění COVID-19 (Corona Virus Disease 2019).

K nejčastějším příznakům onemocnění COVID-19 se řadí suchý kašel, horečka, dušnost a přechodná ztráta čichu a chuti. Také bývá popisován celkový pocit nemoci s bolestí hlavy, svalů a kloubů, bolestí v krku a rýma. Vzácněji pacienti trpí poruchami zažívání, zánětem spojivek a zvětšením lymfatických uzlin. Trvalé poškození nervové a kardiovaskulární soustavy je možné. Přestože jsou mírné průběhy onemocnění časté a nemocní se většinou plně uzdraví. Těžké průběhy se zánětem plic, který může vést k jejich selhání a případně i smrti, jsou obávané.

Vedle předcházení infekce skrze dodržování hygienických pravidel, rozestupů, nošení ochrany úst a nosu a pravidelné větrání, nabízí očkování nejlepší doposud známou ochranu před onemocněním.

O jaké očkovací látky se jedná?

Očkovací látky mRNA-COVID-19(Comirnaty® od firem BioNTech/Pfizer a očkovací látka Moderna® od firmy Moderna) jsou očkovací látky vyrobené metodami genetického inženýrství, založené na stejném novém technologickém principu. Další mRNA očkovací látky jsou v současné době zkoušeny, ale nejsou ještě schváleny k použití.

mRNA (messengerová ribonukleová kyselina) je “stavebním návodem” pro každou jednotlivou bílkovinu těla a je třeba tento pojem nezaměňovat s lidkou dědičnou informací- DNA. V mRNA očkovací látce proti COVID-19 je obsažen “stavební návod” pro jednu jedinou stavební část Viru (takzvaný spike protein). Tento spike protein je sám o sobě neškodný. Očkovací látka tedy nemůže vyvolat infekci.

V očkovací látce obsažená mRNA se nezabuduje do lidské dědičné informace, ale je v těle po několika dnech odbourána. Poté také nebude vyrobena žádná další virová bílkovina (protein).

Spike protein vyrobený po očkování v těle očkovaného (především ve svalových buňkách v místě očkování a v některých buňkách imunitního systému) je imunitním systémem

rozpoznán jako tělu cizí bílkovina a tímto dojde k aktivaci specifických imunitních buněk: dochází k tvorbě protilátek proti spike proteinu a tvorbě imunitních buněk. Tímto vzniká ochranná imunitní odpověď.

Jak se očkovací látka podává?

Očkovací látka je podána injekčně do svalu v oblasti ramene. Pro dostatečnou ochranu před onemocněním předtím je třeba podání dvou dávek očkování. Mezi 1. a 2. dávkou očkování by měl být dodržen rozestup minimálně 3 týdnů (Comirnaty®). Pro 2. dávku musí být použita očkovací látka od stejného výrobce jako pro dávku 1.

Jak účinné je očkování?

V současnosti dostupné COVID-19-mRNA očkovací látky jsou z hlediska účinnosti a možných nežádoucích účinků a komplikací očkování srovnatelné.

Na základě klinického testování lze předpokládat účinnost očkovacích látek po 7 dnech (Comirnaty®) respektive po 14 dnech (Moderna®) po podání 2. dávky očkování. Dle současného stavu poznání se předpokládá vysoká účinnost očkovacích látek na principu COVID-19-mRNA, 95% (Comirnaty®) resp. 94% (Moderna®). Data z klinických studií ukazují: Pravděpodobnost, že osoba očkováná proti COVID-19 onemocní onemocněním COVID-19 je o 95% resp. 94% nižší, než u osob, které očkovány nejsou. To znamená, že pokud osoba očkováná očkovací látkou proti COVID-19 přijde do kontaktu s vyvolavatelem onemocnění, s vyšší pravděpodobností neonemocní. Jak dlouho je tato ochrana před onemocněním po očkování zachována a zda očkováná osoba může i dále virus šířit není v současné době známo. Jelikož ochrana před infekcí není u očkové osoby navozena bezprostředně po očkování je nezbytné i po očkování nadále chránit Vaše okolí dodržováním všech příslušných pravidel proti šíření infekce.

Pro koho je očkování nejpřínosnější?

Očkovací látky na principu COVID-19-mRNA jsou schváleny pro použití u osob starších 16 let (Comirnaty®), resp. starší 18 let (Moderna®). Jelikož nebude zpočátku k dispozici dostatečné množství vakcín, budou nejdříve očkovány osoby, které mají vysoké riziko onemocnění COVID-19 s těžkým či smrtelným průběhem (tzn. starší osoby) a osoby, které mají na základě svého pracovního zařazení vysoké riziko se virem SARS-CoV-2 nakazit, nebo přicházejí v zaměstnání do kontaktu s ohroženou skupinou osob.

Kdo by neměl být očkován?

Očkovací látky v současné době nejsou schváleny pro použití u dětí a mladistvých do 16 let věku.

Osoby které trpí akutním horečnatým onemocněním (teplota vyšší než 38,5°C), by měly být očkovány až po uzdravení. Mírné nachlazení a lehce zvýšená teplota však nejsou důvodem k přesunu termínu očkování. Při alergii na kteroukoliv látku, která je obsažena v očkovací látce se nesmí očkování provést. Sdělte prosím lékaři před očkováním, pokud trpíte alergií. Podobně nesmí být očkovány 2. Dávkou osoby, které při podání 1. dávky prodělaly akutní alergickou reakci (Anafyktickou reakci).

Osoby, které v minulosti prodělaly infekci novým koronavirem, nemusí být v prvních 90 dnech po onemocnění očkovány. V současné době však není známo, že by v minulosti prodělaná infekce, znamenala pro očkovanou osobu zvýšené riziko. Z medicínského hlediska tedy není nutné tuto skutečnost vylučovat.

K použití očkovacích látek na principu COVID-19-mRNA během těhotenství a kojení nejsou v současné době k dispozici dostatečné zkušenosti.

Odborné lékařské společnosti očkování v období těhotenství a kojení nedoporučují. U jednotlivých osob u kterých je v těhotenství předpoklad rizika těžkého průběhu COVID-19, je třeba postupovat po zvážení všech rizik a přínosu očkování individuálně po konzultaci s lékařem.

Jak se chovat před a po očkování?

Pokud víte z předchozích zkušeností s očkováním, že máte sklon k omdlávání či akutním alergickým reakcím, sdělte prosím tuto skutečnost očkujícímu lékaři před očkováním. Může vám být případně doporučeno delší pozorování po očkování.

K dříve provedeným očkováním by měl být zachován časový odstup minimálně 14 dní. V den očkování se doporučuje zachovávat klidový režim, žádný jiný zvláštní šetrící režim není třeba zachovávat. Při bolestech nebo horečce po očkování mohou být použity léky snižující bolest/horečku (při zachování doporučeného dávkování). Pokud potřebujete poradit, obraťte se na svého praktického lékaře, v případě život ohrožujících stavů na zdravotnickou záchrannou službu.

Jaké reakce se mohou po očkování vyskytnout?

Po podání vakcíny může dojít k reakci organismu v místě podání očkovací látky nebo k reakcím celkovým, které jsou způsobeny reakcí organismu na podanou látku. Tyto reakce se většinou vyskytují v řádu dní po očkování a trvají jen vzácně déle než 3 dny.

Comirnaty®: Nejčastěji sdělovanou reakcí po podání očkovací látky, při pozorování trvajícím více měsíců, byla bolest v místě vpichu (více než 80%), únava (více než 60%), bolest hlavy a zimnice (více než 30%), bolesti kloubů (více než 20%), horečka a otok v místě vpichu (více než 10%), často (mezi 1%-10%) se vyskytla u pacientů nevolnost a zarudnutí v místě vpichu, příležitostně (mezi 0,1%-1%) se vyskytlo zvětšení lymfatických uzlin, porucha spánku, bolesti rukou a nohou, svědění v místě vpichu.

Moderna®: Nejčastěji sdělovanou reakcí po podání očkovací látky, při pozorování trvajícím dosud nejčastěji dva měsíce, byla bolest v místě vpichu (více než 90%), únava (70%), bolesti hlavy a svalů (více než 60%), bolesti kloubů a zimnice (více než 40%), nevolnost a zvracení (více než 20%), zvětšení lymfatických uzlin v podpaží, horečka, zduření a zarudnutí v místě vpichu (více než 10%), často (mezi 1%-10%) se vyskytla celková vyrážka a svědivá vyrážka v místě vpichu. Méně často (mezi 0,1%-1%) se vyskytlo svědění v místě vpichu.

Většina reakcí byla pozorována u starších osob o něco méně často než u mladších osob. Reakce po očkování jsou povětšinou mírně až středně závažné a vyskytují se o něco častěji po 2. dávce očkování.

Mohou se vyskytnout po očkování komplikace?

Nežádoucí účinky očkování jsou následky očkování, překračující normální míru reakcí po očkování a významně ovlivňují zdravotní stav očkované osoby.

V rozsáhlém klinickém testování před schválením byla po podání látky Comirnaty® u 4 případů (mezi 0,1%-0,01%) pozorována akutní obrna lícního nervu, která ve všech případech po několika týdnech odezněla. Tyto obrny lícního nervu jsou možná ve své příčině spojeny s očkováním.

V rozsáhlém klinickém testování před schválením očkovací látky Moderna® byly pozorovány 3 případy obrny lícního nervu, 1 případ se vyskytl v kontrolní skupině neočkovaných osob. Ve všech případech obrna po několika týdnech odezněla. Zda tyto případy obrny lícního nervu souvisí s očkováním je nadále předmětem lékařského výzkumu. Ve vzácných případech byla pozorována reakce přecitlivělosti (2 případy otoku obličeje).

Od uvedení očkovacích látek byly hlášeny velmi vyjímečně hypersenzitivní reakce. Tyto reakce se vyskytly krátce po očkování a vyžadovaly lékařskou péči.

V principu-stejně jako u všech očkovacích látek, nemůže být ve velmi vyjímečných případech vyloučena akutní alergická reakce až šok, nebo další dosud neznámé komplikace.

Pokud se po očkování vyskytnou příznaky, které překračují výše zmíněné rychle pomíjející lokální a celkové reakce, poraďte se prosím se svým praktickým lékařem. V závažných, život ohrožujících případech vyhledejte prosím neprodleně lékařskou pomoc, nebo kontaktujte zdravotnickou záchrannou službu.